

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/30/2023
Identifikačné číslo spisu:	7119204816
Dátum vydania rozhodnutia:	29.07.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:7119204816.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne O. V., narodenej XX. U. XXXX, V. - časť W., D. XXXXX/X, zastúpenej advokátkou JUDr. Martinou Kožárovou Jenčovou, Prešov, Slovenská 69, proti žalovanému SLOVENSKÉMU VODOHOSPODÁRSKEMU PODNIKU, štátny podnik, Bratislava, Karloveská 2 - Povodie Hornádu, odštepny závod so sídlom Ďumbierska 14, Košice - mestská časť Sever, IČO: 36 022 047, o zaplatenie 5.543,59 eura s príslušenstvom, pôvodne vedenom na Okresnom súde Košice I, v súčasnosti vedenom na Mestskom súde Košice pod sp.zn. 34C/12/2019, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 10. marca 2022 sp. zn. 3Co/63/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyňa má nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (teraz Mestský súd Košice - ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 15. októbra 2020, č. k. 34C/12/2019-491 zaviazal žalovaného zaplatiť žalobkyni sumu 4.984,44 eura s 5 % úrokom z omeškania od 4. mája 2019 do zaplatenia do troch dní od právoplatnosti rozsudku, v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. V dôvodoch rozhodnutia súd prvej inštancie konštatoval, že predmetom sporu je nárok žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia za obdobie od 1. mája 2017 do 30. apríla 2019 vrátane voči žalovanému, ktorý je správcom vodného toku, pričom bezdôvodné obohatenie mu vzniklo umiestnením vodnej stavby a užívaním vodného toku nachádzajúceho sa na parcele KN-C č. XXXX/XX, kat. úz. W.. Bol toho názoru, že žalobkyňa je aktívne vecne legitimovaná v tomto konaní, nakoľko je nesporné, že v uvedenom období bola spoluvlastníčkou parcely KN - E č. XXX/X, z ktorej bola vytvorená parcela KN-C č. XXXX/XX, vedená ako vodná plocha. Z predloženého LV č. XXXX mal súd preukázané, že sporné pozemky boli v minulosti označené ako orná pôda, ktoré boli využívané právnymi predchodcami na poľnohospodárske účely a následne došlo k preoznačeniu druhu pozemku - vodná plocha z dôvodu preloženia koryta toku Delňa. Súd preto dospel k jednoznačnému záveru, že žalobkyňa je v spore aktívne vecne legitimovaná.

1.2. Vo vzťahu k vznesenej námietke o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného súd poukázal na ust. § 2, § 5 a § 6 zákona č. 111/1990 Zb., podľa ktorých je žalovaný subjektom, ktorý hospodári s majetkom štátu a je priamym subjektom vzťahov k štátnemu rozpočtu. Jednou z jeho kompetencií je oprávnenie konať v mene štátu v súdnych konaniach prejednávajúcich spory, majúce pôvod v majetku štátu. Žalovaný teda mal zákonné oprávnenie konať v mene štátu, tiež oprávnenie konať v mene štátu pred súdmi vo veciach, ktoré sa týkajú majetku štátu, ktorý spravuje. Podľa jeho názoru žalovaný ako správca vodného toku je aj správcom pozemkov koryt, ktoré sú vo vlastníctve Slovenskej republiky a z vykonaného dokazovania vyplynulo, že koryto toku Delňa v kilometri 0,070-0,620 bolo preložené a je umelým vodným tokom a žalovaný podľa § 48 vodného zákona vykonáva činnosti, ktoré predstavujú správu vodného toku. Ak žalovaný spravuje vodné toky, podľa názoru súdu prvej inštancie to znamená, že spravuje majetok štátu. Spornou skutočnosťou nie je to, že koryto vodnej plochy je umelým vodným korytom, nakoľko o tom bolo právoplatne rozhodnuté a to tak, že parcela KN-C č. XXXX/XX, kat. úz. W. je pozemok, ktorým preteká vodný tok Delňa. Súd prvej inštancie teda považoval žalovaného bez akýchkoľvek pochybností za pasívne vecne legitímovaného v spore.

1.3. Súd prvej inštancie mal za to, že v prejednávanom spore sa jedná o prípad plnenia bez právneho dôvodu. Bol toho názoru, že žalovaný zaberá pozemok v podielovom spoluvlastníctve žalobkyne a Q. V., ktoré sú vlastníčkami pozemku a za sporné obdobie sa s nimi nijako právne nevyrovnal a teda jednoznačne konštatoval, že sa na úkor žalobkyne, resp. jej právnych predchodcov bezdôvodne obohatil. Podľa jeho názoru ani prípadný verejnosppešný účel využívania pozemku nemôže byť dôvodom ukrátenia vlastníka. Toto pravidlo sa vzťahuje aj na stav, keď obohatený verejnoprávny subjekt využíva pozemok bez právneho dôvodu pre účely umelého koryta rieky. Medzi okolnosti, ktoré môžu determinovať výšku náhrady patrí odplata za užívanie porovnateľného pozemku v odplatných zmluvných vzťahoch. Pri určení výšky bezdôvodného obohatenia súd vychádzal zo záverov znaleckého posudku č. 7/2020 znalca H. Q. B. a neprihliadol na znalecký posudok č. 6/2016 vzhľadom na to, že sa netýka sporného pozemku. Po zhodnotení tvrdení sporových strán a ponúknutých dôkazov súd dospel k jednoznačnému záveru, že žalovaný neunesol bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno a nepreukázal inú všeobecnú hodnotu výšky nájmu pozemku a vzhľadom na vykonanie dokazovania sa stotožnil so znalcom stanovenou všeobecnou hodnotou ročného nájmu pozemku 11,38 eura za m². Žalobkyni preto priznal bezdôvodné obohatenie za obdobie od 1. mája 2017 do 30. apríla 2019 v sume 4.984,44 eura a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Keďže žalovaný bol v omeškaní s plnením peňažného záväzku, súd prvej inštancie priznal žalobkyni aj príslušný úrok z omeškania počnúc 4. mája 2019 do zaplattenia.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 10. marca 2022, sp. zn. 3Co/63/2021 potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcom výroku a vo výroku o trovách konania a žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobkyni trovy odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1. Odvolací súd mal za to, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav veci, ak dospel k záveru, že žalovaný sa na úkor žalobkyne bezdôvodne obohatil, ktorý skutkový stav následne aj správne právne posúdil, ak mu uložil povinnosť zaplatiť sumu 4.984,44 eura s príslušenstvom titulom bezdôvodného obohatenia. Počas odvolacieho konania nedošlo k zmene skutkového ani právneho stavu, preto odvolací súd poukázal na skutkové zistenia a na právne normy, ktoré uviedol súd prvej inštancie a v celom rozsahu sa s nimi stotožnil.

2.2. Vo vzťahu k pasívnej vecnej legitímácii žalovaného odvolací súd uviedol, že táto je daná podľa ust. § 6 ods. 1, 2 v spojení s § 5 ods. 1 zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku, v zmysle ktorých štátny podnik koná v mene vlastníka majetku, ktorý spravuje podľa ods. 1 v konaní pred súdom a orgánmi verejnej správy. Označenie žalovaného je v súlade so zápisom v Obchodnom registri, pričom nedôvodnosť vznesenej námietky nedostatku vecnej legitímácie žalovaného bolo už súdmi opakovane posudzované s výsledkom, že pasívna legitímácia žalovaného ako štátneho podniku, a správcu vodného toku je daná.

2.3. Pri žalobkyňou uplatnenom nároku súd prvej inštancie správne vychádzal zo zisteného skutkového stavu veci, že žalobkyňa sa dôvodne domáha vydania bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľnosti. Rozhodnutím Okresného úradu Prešov zo dňa 29. apríla 2019 správny orgán rozhodol, že pozemok parc. č. KN-C XXXX/XX, kat. úz. W. je pozemkom, po ktorom preteká vodný tok Delňa. Uvedená okolnosť vyplýva aj z rozhodnutia Obvodného úradu životného prostredia Prešov, ktorým

správny orgán rozhodol, že na pôvodnej parcele KN-E č. XXX/X sa nachádza koryto vodného toku Delňa, ktorý je v zmysle tohto rozhodnutia umelým vodným tokom. V konaní nebolo sporné, že správcom umelého vodného toku Delňa, ktorý preteká parcelou KN-C č. XXXX/XX, kat.úz. W. je v zmysle ust. § 48 a nasl. zákona č. 364/2004 Z.z. žalovaný, ktorý užíval v žalovanom období spornú nehnuteľnosť bez právneho dôvodu, teda bez riadne uzatvorenej nájomnej zmluvy, čím je nesporné, že žalovaný sa na úkor žalobkyne bezdôvodne obohatil. Ohľadom výšky bezdôvodného obohatenia odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie pri jej určení správne vychádzal zo znaleckého posudku č. 7/2020, ktorý stanovil všeobecnú hodnotu výšky nájmu pozemku parcely KN č. XXXX/XX a KN-C č. XXXX/XX za obdobie jedného roka v sume 11,38 eura za m².

2.4. Na základe uvedeného odvolací súd dospel k záveru, že nie sú dané žalovaným uvádzané odvolacie námietky, preto rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom vyhovujúcom výroku a vo výroku o trovách konania podľa § 387 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) ako vecne správny potvrdil.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Podľa názoru dovolateľa sa odvolací súd nevysporiadal s jeho podstatnými odvolacími námietkami, preto rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za svojvoľné, nedostatočne odôvodnené a arbitrárne. Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia nezaoberal s argumentáciou žalovaného týkajúcej sa nedostatku pasívnej vecnej legitímácie, ani s námietkou ohľadom neexistencie bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného, resp. s jeho tvrdením, že na sporných pozemkoch nevykonával žiadne stavebné úpravy. Podľa názoru dovolateľa odvolací súd nesprávne vyhodnotil právneho predchodcu žalovaného ako subjekt, ktorý požiadal o povolenie na stavebné úpravy na predmetných pozemkoch a ktorému bolo následne povolené výsledok týchto úprav užívať. Odvolací súd dostatočne neuviedol, akými úvahami sa riadil, keď nevyhodnotil časť dôkazov a argumentácie, na ktoré žalovaný v konaní poukazoval a prečo na tieto dôkazy pri svojom rozhodnutí neprihliadal. Podľa názoru dovolateľa konanie pred súdmi nižšej inštancie nevykazuje „znaky spravodlivosti, čo nepochybne vyplýva okrem iného aj z myšlienkovvej činnosti/postupu týchto súdov k prijatiu rozhodnutí (svojvoľných), v rámci ktorej doslova jednoducho odignorovali (z neznámych dôvodov) všetku argumentáciu žalovaného; tento ich (svojvoľný) myšlienkový proces podieľajúci sa na rozhodovaní je vyjadrený resp. evidentne vyplýva aj z nedostatočného a nepresvedčivého odôvodnenia rozhodnutí týchto súdov v danom spore a jednoducho povedané takto v prezentovanej podobe nemá a ani nemôže mať nič spoločné s právom na spravodlivý proces. Súčasťou každého procesného postupu je riadne zaoberať sa s každou okolnosťou (aj otázkou, námietkou), ktorá môže ovplyvniť výsledok tohto postupu.“

4. Žalobkyňa v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalovaného uviedla, že nedošlo k žiadnej zásadnej vade, ktorá by zakladala zmätočnosť napadnutého rozhodnutia. Podané dovolanie preto navrhla podľa § 447 CSP pre neprípustnosť odmietnuť, resp. pre prípad, ak dovolací súd posúdi podané dovolanie ako prípustné, vzhľadom na vecnú správnosť napadnutého rozsudku navrhla dovolanie žalovaného ako nedôvodné podľa § 448 CSP zamietnuť.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo rozhodnuté, za splnenia podmienky podľa § 429 CSP, skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), pričom dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je potrebné ako neprípustné odmietnuť.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných

prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrúva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

12. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti (§ 440 CSP) dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorým dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod; ide o posilnenie dispozičného princípu v dovolacom konaní (deetatizáciu dovolania), pri plnom rešpektovaní autonómie a zodpovednosti dovolateľa, pri rozhodovaní o tom, či podá dovolanie, aký dovolací dôvod uplatní a akým spôsobom ho vymedzí. S tým súvisí aj procesná pasivita odvolacieho súdu, ktorý pri prípadných vadách dovolania tieto pri riadnom zastúpení dovolateľa nenapráva.

13. Dovolacie konanie má od účinnosti Civilného sporového poriadku povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolateľa musí advokát, dovolateľ, ktorý má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, ale aj zamestnanec dovolateľa, ktorý je právnická osoba nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním

napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

14. Žalovaný prípustnosť podaného dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Dovolací súd v tejto súvislosti už konštantne uvádza, že z práva na spravodlivý súdny proces pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

15.1. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia tiež nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k dovolateľom namietanej procesnej vade.

16. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

16.1. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

17. Prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) a porušenie práva na spravodlivý proces vidí žalovaný v tom, že odvolací súd sa nevysporiadal s jeho podstatnou odvolacou argumentáciou, v dôsledku čoho je napadnuté rozhodnutie nepreskúmateľné, nedostatočne odôvodnené a arbitrárne.

18. K dovolacej argumentácii žalovaného najvyšší súd v prvom rade uvádza, že z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10, 9Cdo/248/2021) alebo prekvapivosťou rozhodnutia, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

19. Súdna prax najvyššieho súdu je jednotná v názore, podľa ktorého nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je vadou konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (porovnaj sp. zn. 1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017,

3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s ústavou posudzoval Ústavný súd SR, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

20. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza (rovnako ako právna úprava Občianskeho súdneho poriadku účinná do 30. júna 2016) zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, vyplývajúcej z ústavného princípu nezávislosti súdov. Táto zásada, vychádzajúca z čl. 15 základných princípov CSP a normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritorne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729). V prípade nesprávneho hodnotenia dôkazov nejde o dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania podľa § 237 OSP (viď R 42/1993), resp. § 420 písm. f) CSP. Porušením práva na spravodlivý proces nie je iné hodnotenie vykonaných dôkazov súdom, než aké sú predstavy strany, resp. strán sporu.

20.1. Uvedené platí aj vo vzťahu k tvrdeniam dovolateľa, že odvolací súd odignoroval, resp. neprihliadal na dôkazy, na ktoré v konaní poukazoval. Súdna prax je jednotná v názore, že ak súd niektorý dôkaz nevykoná, môže to viesť prípadne k nesprávnym skutkovým zisteniam a v konečnom dôsledku aj k vecne nesprávnemu rozhodnutiu, nie však k zmätočnosti rozhodnutia v zmysle § 420 písm. f) CSP. Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykoná všetky procesnou stranou navrhované dôkazy alebo vykoná iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, nezakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa § 420 písm. f) CSP (porovnaj R 37/1993, R 125/1999 a R 6/2000).

21. Preskúmaním obsahu spisu došiel dovolací súd k záveru, že sudy nižších inštancií správne, v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov, vykonané dôkazy vyhodnotili jednotlivo a v ich vzájomnej súvislosti (§ 191 ods. 1 CSP), ako aj náležite rozhodnutie odôvodnili v súlade s náležitosťami vyplývajúcimi z § 393 ods. 2 CSP. Právo na súdnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom strany sporu, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom strany sporu vrátane ich dôvodov a námietok (porovnaj II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010).

22. Podstata dovolacej argumentácie žalovaného spočívala najmä v polemike so závermi súdov nižších inštancií a nesúhlase s ich skutkovými zisteniami, namietajúc, že odvolací súd mal súdom prvej inštancie zistený skutkový stav prehodnotiť. V tejto súvislosti dovolací súd pripomína, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Dovolaním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

22.1. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané sudy prvej a druhej inštancie ako skutkové sudy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v súdnej veci dovolací súd nezistil.

23. V preskúmvanej veci odvolací súd dospel k záveru, že skutkové zistenia súdu prvej inštancie majú oporu vo vykonanom dokazovaní, keď súd prvej inštancie vzal do úvahy všetky rozhodujúce skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov, z prednesov sporových strán a z obsahu spisu vyplynuli, následne tieto v súlade so zásadou voľného hodnotenie dôkazov (čl. 15 CSP v spojení s § 191 CSP), správne vyhodnotil a dospel tak k správnym skutkovým záverom. Doposiaľ vykonané dokazovanie aj podľa názoru dovolacieho súdu dostatočne odôvodňuje závery prijaté odvolacím súdom, viazaným skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvej inštancie (§ 383 CSP). Dovolací súd v hodnotení dôkazov súdmi nižších inštancií nezistil pochybenie, ktoré by bolo v extrémnom rozpore s obsahom spisu. Iba takéto pochybenie by totiž predstavovalo odňatie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.

24. K námietke žalovaného týkajúcej sa nedostatočného odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu treba uviesť, že právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. K jeho naplneniu dochádza tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné ani prijaté v zrejmom omyle. Povinnosťou súdu je presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutie náležite odôvodniť (§ 220 CSP a § 393 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať aj na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov - od 01. júla 2016 strán sporu (IV. ÚS 1/2002, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254-B, str. 49, § 30).

24.1. Inak povedané, judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

25. Z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 245/2022 z 20. septembra 2022 vyplýva, že „arbitrážnosť“ a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov sú najčastejšie dané rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 336/2019).“ Svojvôľa (arbitrážnosť) sa v zásade môže prejavovať v dvoch podobách: ako procesná svojvôľa, teda hrubé alebo opakované porušenie zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, alebo ako hmotnoprávna (meritórna) svojvôľa, teda extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie vecí a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). O arbitrážnosť súdneho rozhodnutia ide aj vtedy, ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

26. Dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie aj rozsudok odvolacieho súdu spĺňajú vyššie uvedené kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 CSP a § 393 CSP, preto ich nemožno považovať za neodôvodnené či zjavne arbitrárne (svojvoľné). Potrebné je zdôrazniť, že prvoinštančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09) a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Pritom platí, že súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

26.1. Čiastočne možno súhlasiť s námietkou dovolateľa, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu nereaguje na všetky jeho konkrétne námietky, za podstatné však dovolací súd považoval vyššie spomenutú spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom, vytvárajúc ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Z tohto hľadiska preto dovolací súd konštatuje, že v odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu v spojitosti s odôvodnením rozhodnutia prvoinštančného súdu dostal dovolateľ dostatočnú odpoveď na všetky jeho podstatné námietky.

26.2. Dovolací súd preto uzatvára, že odôvodnenie rozsudkov súdu prvej inštancie aj odvolacieho súdu v posudzovanom spore zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnení a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudkov vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť, súdy ich náležitým spôsobom v celom súhrne posúdili a náležite vyhodnotili. Ich argumentácia je koherentná a rozhodnutia konzistentné, logické a presvedčivé, zvolené premisy aj závery, ku ktorým na ich základe súdy dospeli, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Žalovaný v dovolaní neuviedol žiadne relevantné skutočnosti, ktoré by neboli zistené a vyhodnotené v konaní pred súdmi nižších inštancií.

27. Obsah spisu tak v ničom neopodstatňuje tvrdenie dovolateľa, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil spôsobom zodpovedajúcim zákonu. Súdy nižšej inštancie sa vysporiadali s námietkou nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, ako aj so skutkovými zisteniami ohľadom tvrdení žalovaného, že nedošlo na jeho strane k bezdôvodnému obohateniu na úkor žalobcu.

27.1. Dovolací súd v stručnosti poukazuje na bod 45. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, ktorý v spojení s bodom 19. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu dáva odpoveď na námietku nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v konaní. Štátny podnik je samostatným subjektom práva, čomu zodpovedá skutočnosť, že vystupuje v právnych vzťahoch vo svojom mene a nesie zodpovednosť vyplývajúcu z týchto vzťahov (§ 5 ods. 1 zákona č. 110/1990 Zb. o štátnom podniku v znení neskorších predpisov).

27.2. Čo sa týka námietky dovolateľa, že súdy nižšej inštancie sa nevysporiadali s jeho argumentáciou ohľadom neexistencie bezdôvodného obohatenia na jeho strane, dovolací súd odkazuje na body 46. až 50. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, v spojení s bodom 21. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, z ktorých jednoznačne vyplýva, na základe akých úvah dospeli súdy nižšej inštancie k záveru o dôvodnosti nároku žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia.

27.3. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom sporových strán vrátane ich dôvodov a námietok. Preto skutočnosť, že sa žalovaný s názormi súdov oboch inštancií nestotožňuje, sama osebe nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti súdnych rozhodnutí.

28. Pokiaľ dovolateľ v dovolaní súdom vyčítal, že tieto sa nestotožnili so skutkovým stavom

(skutkovými zisteniami), tak ako ich z vykonaného dokazovania vnímal samotný žalovaný, dovolací súd opätovne na tomto mieste zdôrazňuje, že je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP) a správnosť skutkových a právnych záverov pri dovolaní odôvodnenom nedostatkom riadneho odôvodnenia rozsudkov súdov nižších inštancií nepreskúmava (R 24/2017, I. ÚS 61/2019).

29. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súdu uzatvára, že vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je dovolanie žalovaného procesne neprípustné, čo je dôvod na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

30. Výrok o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

31. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.